

BRÓDY SÁNDOR

REJTELMEK (2.
KÖTET)

Sándor Bródy
Rejtelmek (2. kötet)

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24180220

Rejtelmek (2. kötet):

Содержание

Мари	4
I	6
II	15
Конец ознакомительного фрагмента.	33

Sándor Bródy

Rejtelmek (2. kötet)

Mari

- Nem szabad, meglátják.
- Kik, a madarak?
- A madarak.

Csakugyan, egy apró sármány előttük a homokban, egy csoport pipiske fölöttük az orgonabokron, tolakodó vigsággal nézett rájuk.

Apró szemükkel beszéltek is.

«Nini, milyen különös, hát ezek a szörnyű nagy valakik mit csinálnak?»

Egy kis leány volt, meg egy magas fekete ur. Csókolództak, azt csinálták. Előszörre cselekedték, hát egy kissé szertartásosan ment a dolog. És azonfelül a leány most csókolt meg idegen férfit először életében. Olyan boldog volt, hogy majd leroskadt az izgatottságtól, de az első roham után már tudta védelmezni magát. Az ut sűrű bokrához támaszkodva, maga elé kinyújtotta keztyüs kezeit:

- Csitt, már itt vannak, valaki hallgatódzik.

Ő hallgatódzott pedig. Aranyos barna szemeit megerőltetve, nézett szét a szigeten. Beteg nem volt már a tölgyek alatt. Költöző

madarak csaptak zajt utikészülődéseikkel és őszi napfény kutatott a hervadt lombok között: van-e még valahol élet, vissza kell-e térnie még? Mehetett aludni bátran, pusztulás volt már mindenfelé. A rózsaligetben rothadtak a kései rózsák, mielőtt kinyíltak volna. Nehéz, édes illatukat beszívta a leány és szinte sirhatnékja támadt. Olyan boldog volt, hogy szőke pillái alól egyszerre kigyöngyözött a sirás. Nem védte magát többé és a férfi nem támadta ismét. A lány, anélkül, hogy kérdezték volna, mondta:

– Szeretem, régen, nagyon.

Csak kezet fogtak egymással, mert a szigeti lóvonat zörgését hallották már. A sárga fák között, a kupéban: a leány édes anyjának piros kalapja és apjának kövér, fehér arcza volt látható.

Visszafordultak, a leány kiáltá az érkezők felé:

– Apa, mama, ugy-e, hogy mi hamarább itt vagyunk!

I

Estefelé hagyták ott a szigetet és nem mentek haza, hanem egyenesen Rennerékhez. Gyalui egészen a kapuig kísérte őket és ott nagyon udvariasan elbucsuzott a leánytól.

– Isten önnel, Mari nagysád!

A nagysádnak egy kissé zokon esett, hogy azt kellett mondani:

– Jó napot, Gyalui ur! A mikor azt szerette volna mondani: Isten veled, édes! Avagy még ezt sem, hanem egyszerűen, szó nélkül elmenni vele oda, a hová ő megy. Sétálni, járkálni, beszélgetni folyton, örökké!

Szinte boszusan lépett be asszony-testvére lakásába. De a lakás különös csendessége egyszerre visszazökkentette mindennapi hangulatába. A szobák ajtai zárva voltak, a cselédek sehol. Kopogtatniok kellett. Testvérének férje jött ki, rideg, de mosolygó arczczal:

– Megtörtént, mikor elmentetek, váratlanul.

– Fiu? – kiáltott a mama és egy rántással lelökte magáról felöltőjét és kalapját.

– Az.

– Ágnes?

– Jól van.

Mindnyájuknak az arcza egyszerre mosolygóssá vált, csak az öreg Bóta járt rosszkedvűen föl és alá. Négy év alatt már a negyedik gyerek. Némi szemrehányással nézett leánya férjére.

Az anya rohant, a többiek lábujjhegyen lopózkodtak be a gyermekágyas szobába. Odaléptek az ágyhoz, de megrettenve hőköltek vissza, a szegény asszony egy fél nap alatt, a mióta nem látták, szinte fölismerhetlenül megváltozott, mintha festett márvány lett volna az arcza, olyan élettelen, annyira melegség nélkül való. Kezeire nézett és nem törődött semmit a környezettel, sem a családdal. A tudós asszony mindenfélet hadart a fülébe, hogy el ne aludjon. Az anyja is odaállt mellé és könyes szemmel rikoltozta:

– Aludni nem szabad, nem szabad elaludni!

– Miért nem? – kérde halkán a leány.

Nem feleltek neki. Odament hát a kis csudához, az újszülötthöz, nézte egy darabig és bár egy kissé iszonyodott tőle, kivette a bölcsőből és csitította, a mig bejött a dajka. Nagyon különösen érezte magát, félt. És nagyon örvendett, a mikor kiküldték, hogy a harmadik szobában zajongó gyermekeknek adjon vacsorát. Itt maradt ezentul, megmosdatta, lefektette a kicsinyeket, aztán minden elcsendesülvén, az asztalhoz ült, olvasni kezdett. De nem tudott, az utczán vágtató bérkocsik minduntalan megrezegtették a fővárosi ház vékony falait és ez idegessé tette. Azonfelül sógora is bejött, megnézni, hogy alszanak-e a gyermekek. Hozzá is szólt egy-egy szót és megsimogatta a hamvas barna haját, mely oly nagy volt, hogy ilyenkor már le kellett eresztenie, különben a feje fájdult meg. Testvére férjének e gyöngédsége most boszantotta, ráütött a kezére mérgesen.

– Hagyjon békén, magának most még tréfálni van kedve!

– Nincs! – mondá a férfi és hangja reszketett, szemei tele voltak könnyvel.

– Ágnes rosszul van?

– A jó Isten tudja.

A jó Isten! A leány torkát iszonyu fájdalom fogta össze. Balsejtelmei támadtak: mintha a betegágyas szobájában minden elcsöndesült volna.

Az ijesztő csendet hirtelen kitörő lárma váltotta fel.

A lármából kivált édes anyja hangja: «Csak aludni ne hagyjátok, csak aludni nem!» A tudós asszony is ordított, az ujszülött különös, nem is emberi hangon sirt folyton. Majd felhallatszott a Renner kemény, szinte parancsoló hangja, a mint szólongatta feleségét:

– Ágnes, Ágnes!

Iszonyu volt ezt hallgatni; mindenki beszélt, de a kihez beszéltek, néma volt. Ha sirt, ha legalább nyöszörgött volna!

Nem tudott többé uralkodni magán és daczára, hogy már idegen orvosok is voltak a szobában, besettenkedett a betegágyas szobába és odaállott azok közé, kik testvére szemeiről erőszakkal kergették a tolakodó, a halálos álmot. De hiába kiabáltak, sirtak, hiába rázták kiaszott karjait és mindhiába interveniáltak az orvosok: az asszony aludni akart. Semmi mást, csak aludni minden áron. Kis szőke feje egészen elveszett a fehér párnában, szemhéjai minduntalan becsukódtak és ha a nagy lármára felrebbentek újra: olyan különös idegenkedéssel nézett a körülte

állókra, mintha valami más világból jönne és nem értené azokat a jelenségeket, melyek körülötte rikitnak, mozognak, orditnak.

– A szív működést kell erősíteni! – mondá ki elvképpen az egyik doktor-professzor. Hozzá is fogtak az elv alkalmazásához, de minden siker nélkül. Egy másik doktor más és igen okos elvet mondott ki, de alkalmazni nem lehetett. Egyáltalán nem lehetett mitsem tenni az asszony akarata ellen, olyan erős volt az.

Elmentek hát az orvosok kevésbé ünnepélyesen, mint a hogy jöttek. A férj kikísérte őket az előszobába és ott neki, mint kollegának, latin műszavakkal megmagyarázták, hogy itt egy fölöttébb érdekes és specziális kóreset előtt állanak, a melyről mindannyian írni is fognak a budapesti és bécsi orvosi szaklapokban. A professzor – a ki mint nőgyógyász a legudvariasabb ember volt a fővárosban – megjegyezte még, hogy «ő nagyságára nézve a mostani tünetek alighanem végzetes irányuak!»

A férfi arczáról eltűnt a mosoly, a mint újra belépett a betegszobába. Így nem látták még soha őt, fehér fogait mindig mutogatta: jó és rossz helyzetben, a mikor halálosan dühösködött és a mikor örült.

Egy állandó mosolygás volt az arczára nőve és ez most hirtelen lehullt, mint egy lárva. Mindnyájan megrettentek és a félelem ez érzése elfojtotta minden hangjukat, elfojtotta még lélekzetüket is. Csakugyan halálos csend borult a nagy fővárosi házra és benne a pompeji vörös színnel kárpitozott hálószobára. Pihentek a kocsik is, a falak rezgése is szünetelt.

Az asszony felhasználta a relatív csend e pillanatát és átszállott az abszolút csöndbe.

A temetés után mindnyájan ide jöttek vissza. Leültek a nagy szalonban, ahol az anya és apa szinte eszméletlen állapotban sirtak. Marinak volt annyi ereje, hogy kimenjen a gyerekek közé, a kik nagyon kicsinyek voltak még és a szakácsnét majd lehúzták az ennivalóért. Szerette volna őket megverni, mert anyjuk halálán nem sirtak. És szívét halálos kín szorongatta, mert legigazabb és legmélyebb gyászának közepette: minduntalan megérinté egy szelíd édes kép: a sziget sárga útja, a madarak, a férfi... Maga az érzés, melylyel akkor tele volt, csaknem egészen elszállott belőle. Mégis tele volt maga ellen váddal, hogy most emlékezik rá és nem tud nem emlékezni, hiába akarja feledni minden áron. Megborzadt magától és szinte gyűlölettel gondolt a férfiről, gyűlölte magát is, a boldogságot is, a mit akkor érzett, amikor Ágnes nyomorult kinok közt vajudott ágyán. És a míg így sanyargatta magát, ilyen örületes eszméi támadtak: vajjon nem azért kellett-e testvérének meghalnia, mert ő boldog volt ezekben a napokban?!

Csukló sirás fogta el és így állott a gyermekek között, a kik körülrajongták. Nem hallotta, mit gagyognak azok és nem vette észre, a mint sógora bejött és beszélt hozzá. Egészen átadta magát a fájdalomnak és ez megkönnyebbitette.

Este felé már tudott a gyerekekkel bánni. Az egyiket altatta, a másikat étette. A következő napokon mindjobban kevesbedtek a könnyei és egész rajongásával a kis árvák gondozására adta magát. Folyton közöttük volt, velük egy szobában hált és leste azt, aki csak egy cseppet is kemény legyen hozzájuk. Jaj lett volna annak!

Minden előleges megbeszélés, minden kérés nélkül átköltözött ide és nem törődött többé semmivel, csak a gyerekekkel. És dühös volt, valahányszor a férj ezért hálálkodott.

Egyszerre azonban megrettent, hallotta, a mint ágyazás közben a szakácsné beszélt a szolgálóval:

- Hát elveszi az ur?
- Hogyne. Ennyi gyerekkel csak nem maradhat így.
- De a felesége testvérét! A pap se engedi.
- Nálunk szabad. Még jobb is, legalább ez nem lesz mostoha hozzájuk.

Hogy elhalt testvére helyét foglalja el: iszonyodott ettől a gondolattól. Aztán bár nem akart többé ahhoz sem férjhez menni, a kit szeretett – hitszegésnek tartotta, hogy akárki máshoz férjhez menjen valaha. Lány akart maradni örökké és egyszersmind testvére gyermekeinek anyja. De az lehet-e így, a mikor már cselédek is ily iszonyuakat beszélnek!? Futni szeretett volna innen és elrejtőzni valahol, de rajongása lekötve tartotta itt.

Megdermedve várta be az eseményeket és a mig lelke egyrésztében újra kinyitott a szerelem dércsipte virága: valójának másik fele csupa sötétség, csupa félelem, csupa fázás. És a gyász második hónapjában a szó szoros értelmében kilelte a hideg, a

mikor apja így szólt hozzá:

– Mari, a gyerekeket nem lehet hagyni így... Renner derék, becsületes, jó ember, meg fog becsülni téged!

Anyja sirt és csókolta kezeit, de nem szólt egy szót sem. Ő, mintha meg lett volna halva, a míg apja tovább beszélt:

– Te jó lány vagy Mari és jó testvér, hozzá kell menned!

Tehetetlenül, csüggedten leeresztette a karjait, engedelmesen lehajtotta a fejét – és: végre is hozzáment.

Fél év multán reggel visszaküldte a Gyalui István leveleit, délután esküdött.

Még az estve Bécsbe utaztak, egy szalonkupében egyedül. Szemben ültek az ablaknál és alig szóltak egymáshoz. A míg a férj megfogván az uj asszony kezét, szólott:

– Nézzen reám, Mari!

Az asszonyka hidegen rátekintett, de egyszerre csaknem elsikoltotta magát. A Renner György mosolygós lárvája ismét nem volt ott arczán. Zöld, komor, elszánt volt, és ebből az arczból kelt ki ez a hang.

– Boldog vagyok! – mondá. – Sohasem hittem, hogy ily boldog leszek!

Iszonyodva nézett rá az asszony, eddig szédült volt, örökké kábult, mint egy álomkóros, most belátta helyzetének egész szörnyüses perspektíváját. És egyszerre átvillant lelkén a vágakozás: kiugrani az ablakon, a robogó gyorsvonat hadd marcangolja szét fiatal testét... Majd meg segítségért akart kiáltani ahhoz, a kit könnyelműen, botorul, szíve ellenére

otthagyott. De ajkainak nem volt hangja, hogy kiálthasson, karjainak nem volt ereje, hogy megragadhassa az ablak zárját. Ott feküdt akaratlanul, tehetetlenül, mint egy cserép virág, kiszolgáltatva annak, a ki le akarja tépni kénye és kedve szerint.

– Rosszul van? – kérde a férj.

Magához tért és nemet intett fejével. Majd meg minden összefüggés nélkül, halkán szólt:

– Szegény Ágnes!

A férj hirtelen lehorgasztotta a fejét, Mari folytató:

– Én édes szép testvérem!

Mindketten, arcukon a rémület kifejezésével huzódtak vissza helyeikre. A nász ez éjszakáján az élő asszony maguk közé földízte a halott asszony alakját, a testvér a testvért. Reszketve nézték a fantómot, mely rejtelmes, fagyasztó, fekete sugarakat lövelt ki magából. Csakhogy míg az asszony félelme daczára rajongással ölelte körül testvére alakját, a férfi mintha menekülni akart volna előle, behunyta szemeit. Szólni akart, talán rárivallni a halottra: «Vissza!» Félénken, megalázkodva nyult a Mari keze után és szárazon mondá:

– Ő elmúlt, nincs többé! Majd hirtelen megbánva ezeket a rideg szavakat, hozzátette:

– És nem akarhatja, hogy boldogtalanok legyünk.

Nagyon megörült ennek a mondásának és minduntalan visszatért rá, látván, hogy az új asszony valamelyest megnyugodott mégis. Ettől fogva minden ékesszólásával, minden erejével azon volt, hogy meg ne zavarja annak bús nyugalját

és biztató, édesgető szóval csitította. A gyerekről beszélt neki, kezét szorította, haját simogatta csendesen. Arczára lassanként visszatért a stereotip mosolygás, most kenetteljes, szinte apai kifejezést váltván. Csak egyszer hagyta el a reáparancsolt nyugalom, valamely hirtelen fellobogott vad tűz elárasztotta egészen és arczából kikelve, rekedten hörgé:

– Szeretlek!

De az asszonyka néma maradt e vallomásra, az izgalomtól, a fáradtságtól elgyötörve s összegubbaszkodva elaludt az ülésen és nem is ébredt föl egészen Bécsig. És amikor kiszállott a főváros e zúgó, ismeretlen ember-oczeánjába: bár szemei kinyiltak, csak folytatta kinos álmát. Járt, kelt, beszélt, evett; szóval élt, de alig tudott róla. Megadta magát a sorsnak, felesége lett egy álombéli alaknak, a míg egy másik álombéli lény tükröződött a lelkében, halványan, szerelmesen.

II

Renner György megfeszítette minden szellemi erejét, hogy az asszonyka figyelmét elvonja meghalt testvére emlékéről. Ujra akarta butoroztatni a lakást, de Mari nem engedte:

– Az övéi voltak és maga ki akarja dobálni!

Azt akarta, hogy minden úgy maradjon, a mint nála volt, a megboldogult izlése szerint öltöztette a gyermekeket, olyan tárgyakat vásárolt, a melyekről tudta, hogy Ágnes szerette azokat. És így lassankint egy titkos és folytonos harcz keletkezett a férj és feleség között: az első fel akarta égetni minden emlékét, a második meg konzerválni akarta alakját minden áron. A szegény Ágnes arczképével volt tele az egész lakás, annak ruháit viselte és így beszélt a legnagyobb gyerekhez.

– Te Lilike, jól megérts: nem én vagyok a te mamád, az meghalt, sirj érte, mindig sirj. Én csak a mamád testvérje vagyok és idejöttem, hogy téged ne bántsanak...

Renner nem hallgathatta tovább, durván rárivallt:

– Ne kinozza a gyereket! Meghalt és azzal vége, föl nem támaszthatja többé semmi.

Az asszony szeme szikrát szórt a dühtől és ajka fehér lett, mint a fal, halálos gyűlöléssel vágta férje szemébe:

– Azt beszélem, a mit akarok!

Azt is beszélte, nem lehetett vele birni, nem lehetett leigázni. Például, sohse mulasztotta el megjegyezni, mielőtt lefeküdt

volna:

– És egy félesztendő előtt még ő feküdt itten.

Sem rimázkodással, sem veszekedéssel nem lehetett rábírni, hogy más hálóhelyet válasszon.

– Itt róla álmodom! – mondá.

Csaknem minden éjjel álmodott róla és a férjnek mindennap meg kellett hallgatnia, hogy mit.

– Most jót álmodtam. Jól érzi magát. Beszéltem vele, azt mondta, vigyázzunk a gyermekekre. Lillát a fürdetésnél meg ne fázassuk. Mintha kis lányok lettünk volna mindaketten, a mikor még az iskolába együtt jártunk táskával...

Néha napokon át egyformát álmodott. Nagyobbára jót, rémeset csak egyszer.

A férj egyáltalán nem akarta meghallgatni ezt az álmot, de Mari nem hagyta békén, nem szabadulhatott.

Leült hát vele szemben és föltekete mosolygós lárváját.

Mari suttogva kezdte beszélni álmait:

– Ültünk a kis szobában mind a ketten és horgoltunk. Vigan beszélgettünk egy darabig, a míg ő egyszerre fölpattant és rám kiáltott: menj innen, ez az én helyem! Kiüldözött a szobából, ki az utcára, kalap nélkül, papucsban, ő meg mezitláb volt, fölbomlott hajjal és kiabálta utánam: «fogják meg azt a... fogják meg az uramat, el akarnak választani a gyermekeimtől, három vég fekete ternóval, négy szál deszkával...» Kiabált, folyton kiabált, el-elbukott a hosszú hajában, majd fölkelt és újra véresen futott tovább. A míg egy fehér szakállu rendőr megkönyörült rajta és

így szólt hozzá: Hát mi a bajod lányom, hadd hallom –

– Aztán! – vágott közbe a férj.

– Megmondta, hogy mi a baja, de nem értettem. Egyáltalán nem értettem mit sem, a házak elkezdtek dülöngözni, üvölteni. Iszonyu volt...

– Mit kéne tenni? – ismétlé halkán a férj. Majd meg egyszerre a düh vörössége futotta át szép, fehér, sima arcát. Valósággal ráordított az asszonyra, a ki fázékonyan, halványan állott előtte.

– Azt kell tenni, hogy ezt nem tűröm tovább, nem fogom tűrni. Ez az örültséghez vezet!

– Az örültséghez?

– Ahhoz. Belekergeti magát is, engem is. És miért, van-e rá ok? És a mi több, aljas gyanusításoknak tesz ki engem!

– Gyanusításoknak! Miért?

– Mert az emberek gyanakodók és gazok.

– Mit gyaníthatnak?

– Mit tudom én? A mi nekik tetszik.

Az asszony álmélkodva nézett férjére, a kit ez a beszélgetés, ez a pár percz összetört. Meg is sajnálta egy kissé és szólt:

– Jól van, nem teszem többé, hallgatott.

Ezentul csakugyan heteken át türtőztette magát. Valami látszólagos nyugalom tért a házba, Renner György sem dühösködött többé, de sokkal zárkózottabb lett. Nem kinozta többé feleségét mindenféle figyelmességgel, szenvedélyes udvarlási módját is abbanhagyta. Kevesebbet volt otthon, állítólag azért, mert az egészségtelen tavaszon betegei

rendkívül fölszaporodtak. És gyakran féléjjeleken át kimaradt, operációkat kellett végezni – mondá.

– Hát nem reggel operálnak maguk? – kérde Mari.

– Nem! – felelt röviden a férj. Az asszony belenyugodott e rövid válaszbba és egyáltalán nem busult azon, hogy egész napokon át magára maradt. Beült a könyvtárszobába és orvosi könyveket olvasott, nagyobbára az asszonyi-nem betegségeire vonatkozókat. A technikus terminusokkal persze sok baja volt és mert az alapfogalmakkal sem lehetett tisztában: fantasztikum volt előtte a legegyszerűbb baj. E könyveknél még jobban szerette a friss orvosi ujságokat; szivesebben olvasta ezek tudós közleményeit, mint a bellétrisztikus dolgozatokat. Számon tartotta, várta, mikor érkeznek és bár férje egyszer megtiltotta neki, felbontotta mindegyiket és hamarabb elolvasta, mint az. Természetesen, e lapokban is a nőgyógyászati munkákat kereste első sorban.

Junius első vasárnapján, valamelyik orvosi hetilapban egy hosszú és érdekes ilyen közleményre talált. Gépiesen elolvasta a cikket, de nem értette meg. Pedig nagyon szerette volna ha megérti, mert épp annak a népszerű professzornak a neve volt aláírva, a ki a szegény Ágnest «gyógyította» utolsó napján.

Elolvasta még egyszer a cikket és megdöbbenve látta, hogy a leirt «érdekes» eset nem lehet másé, csak boldogult testvéreé. Ugyan a név, sőt a kezdőbetű is tökéletesen el volt hagyva, de a beteg alakja, az időpont, a városrész, a jelenvolt orvosok nevei: tökéletesen egyeztek. Félreismerhetlenül az volt, nem nem

lehetett más, ez bizonyosság.

Ujra elolvasta a dolgozatot és csak e harmadszori olvasás alkalmával látta meg annak e pár, dült betűvel nyomtatott sorát:

«egy kollegám narkotikus szerrel való különös ismeretlen módu mérgezés esetét sem látta kizártnak, de e tünetek annyira összeesnek a szív működés elgyengülésének tüneteivel, hogy vélelmét ő maga sem tartotta megállhatónak és rátért az én álláspontomra, mely...»

Mari megállapodott ezeknél a mondatoknál. Elolvasta azokat újra, meg újra. Végre nem értett belőlük mit sem. Feje mintha egészen üres lett volna, csak egy szó keringett, izzott benne:

«Mérgezés!»

Bizonyosnak tartotta, a mit «az egy kolléga» vélelmezett, de visszavont. Mérgezés történt. Testvérét megölték. Megérezte, megálmodta ő ezt.

«Mérgezés!» forrott, kerengett, tüzelt agyában a szó.

Megölték! De ki?

Maga a tény, hogy testvérét megölték, legelsőbb is ez foglalkoztatta. Nem okoskodott azon, hogy csakugyan így volt-e, hitt benne törhetetlenül.

– Megölték, megölték! – kiáltott föl lelkében hangtalanul, a míg testének minden atomját át-, meg átjárta a legfagyasztóbb borzalom.

Szeretett volna kirohanni az utcára és ordítani mindenfelé: «megölték!» Meglepte egy ösztön, hogy odamenjen a halott sirjához, kivájja koporsójából és hogy behozza onnan, rátegye

ágyára és kiáltta: «megöltek!» Sirás, kiáltás, kaczagás lepte meg egyszerre, de sem kérni, sem kiáltani, sem nevetni nem tudott, hangtalanul lezuhant székéről.

A következő pillanatban már ura volt magának, felugrott és vivódásának iránya minden látható átmenet nélkül a gyilkos felé vette útját.

– Ki tette? – kérde magától hangosan.

De nem tudott erről gondolkozni és ismét minden átmenet nélkül arra az időre gondolt, a mikor Ágnes még élt és ő csaknem az egész napot nála töltötte.

E három-négy év előtti napok legkisebb eseményeire emlékezett most vissza. Olyan apróságokra, melyekre közönségesen máról-holnapra nem emlékszünk. A miknek akkor semmi fontosságot nem tulajdonított. Ez apróságok kivétel nélkül akkor is sógora – mostani férje – viseletére vonatkoztak. Mint csókolta meg bucsuzkodás örve alatt, mint lágyult meg hangja egyszerre, a mikor egyedül maradtak. A mikor zongorázott, leült melléje, simogatta a haját, reá hajolt, úgy hogy leheletének forrósága alterálta a játékban is. Az utcán minduntalan találkozott vele és mindent megvett neki, a mit csak akart. Reá kapott egészen, zsarnokoskodott felette és az nemcsak türte, hanem szerette is. Tizennégy éves volt akkor, kergette végig a szobákon, hogy egy kártyán nyert csókot megadjon neki. Ő nem engedte, menekült, míg végre Renner elfogta. Erre ő pofon ütötte. Ágnes megszidta ezért, de Renner nem haragudott, szemei szikráztak, arcza kipirult:

– Még egyszer! – mondá.

Rennernek mulatságot okozott ez a rokoni évődés, őt sem alterálta, csak a mikor látta, hogy testvérére különösen hat. A férfi is tartózkodóbb lett, igen szigoruan bírálta meg apró nevetlenkedéseit, szekirozta, boszantotta, mindig azzal, hogy mennyire szeretne már férjhez menni.

– Megállj, szerzek én neked egy derék férjet! – így szólt hozzá egyszer és nemsokára csakugyan be is mutatott neki egy érdekes, sárgaképű orvost, a ki szerette volna is elvenni, ő se nagyon idegenkedett volna, de szerencsére édes anyja nem adta hozzá. Egy pár hónap múlva a bemutatás után, ágynak esett és meghalt.

Ez eset után nem kinozta többé a férjhezmenéssel, ellenkezőleg apósának, anyósának egyre azt mondta, hogy: «Mari még várhat, jobb, ha vár!» Valósággal elüzte körülé udvarlóit, az egyikkel gorombáskodott, a másikat diszgusztálni igyekezett, a harmadikat leleplezte az após előtt.

Mért emlékezett most vissza mindezekre? maga is ezt kérdezte magától. Megborzadt, mert valami szívet tépő gyanu támadt föl benne. Egy undorító gondolat, melytől elszédült, mint a madár a kénköves barlang fölött.

– Nem, erre nem gondolok, nem szabad gondolnom, különben megőrülök! – mondá hangosan. Aztán megrémülve a saját hangjától, körülnézett a szobában.

– Ki van itt? – kiáltá.

Senki se felelt, nem volt itt ki sem. A gyermekek játszottak a negyedik szobában.

A gyermekek! Ha ereje van, kirohan hozzájuk és elkiáltja magát:

– Megölték az anyátokat!

Szerencsére nem tudott mozdulni helyéről, perczekig tartott az is, a míg óriási erőfeszítéssel az ajtóig vánszorgott és a kulcsot a zárba fordította.

Egyedül akart maradni emberfeletti fájdalomával, melyet csak azért tudott elviselni, mert öntudata gyakran perczekig szünetelt. A mikor újra, meg újra felocsudott: legelsőbb is a tényt mondta el magának. És látta azt minden oldaláról, a legigazabb, majd a legfantasztikusabb világításban. Látta a gyilkost is, a legkülönbélebb alakban. Különbéle fejek villogtak fel agyában, jöttek, tüntek, de sorukat minduntalan egy mosolygó, fehér arc zárta be – a Renner Györgyé.

– Ő volt, senki más! – suttogta.

– De miért? – kérdé hangosan.

Mindenféle zavaros válaszokat adott magának. Nem tudott ezekből kibonyolódni, nyögve simította meg homlokát:

– Csitt! – mondá. – A gyermekek meghallhatnak valamit.

Kezdett józanodni és a míg kikelt lelkében a boszu halálos érzése: nőttön-nőtt józansága is.

Megállapította magában, hogy egyelőre mindenről hallgat. Nem szól senkinek semmit. De nem hal-e meg a titok sulya alatt, magával vivén azt sirjába? Szüleinek szól. Borzasztó gondolat. Fölkeresi Gyalui Istvánt és annak mond el mindent! Ez az idea tetszett neki, de azért csakhamar lemondott róla.

Egyedül viseli titkát és addig nem nyugszik, míg minden nem világos előtte.

De addig?

– Szinlelni fogok, erős leszek! – mondá magának.

És aztán, ha minden világos lesz?

A bájos, teli, szelid arcz eltorzult, megnyult. Egy torz mosolygás, mint valami árnyék vonult át rajta.

Nem volt többé gyámoltalan, az orvosi lap cikkét óvatosan kitépte és elrejtette zsebébe. Aztán kinyitotta az ajtót. Este kilencz óra volt, várta a férjét.

Az ura csak éjfélkor jött meg. Lábujjhegyen ment át szobáján, bizonytalan lépésekkel, hevesen szivarozva. Az asszony nyitott szemmel, visszafojtott lélekzettel, ágyában felülve virrasztott még és a félelem lázától most már forró bágyadtság vett rajta erőt. Az egész estét azzal töltötte, hogy megállapodott egy elhatározásban; abban, hogy beszélni fog urával. Mit, hogyan? arról nem gondolkozott még, de hogy megszólítja szokása ellenére mindjárt az éjjel: az még az utolsó pillanatban is szilárd szándéka volt.

Kiszáradt torokkal, kimeredt szemmel bámult most a sötétségben továbbmozgó égő pontra: a szivarozó emberfejre. A kis tüzkör mind kisebb lett, Renner a nagy szoba másik végébe ment, eltévesztette szobája ajtaját. Káromkodott, csendes borizú hangon:

– ... So'sincs itt gyufa!

– Csengessen a cselédnek! – szólalt meg gépiesen Mari.

– Fel vagy még? – kérde a férj leglágyabb és legszelidebb hangján. Egészen el volt érzékenyülve, szidta magát, hogy így megzavarja felesége éjjeli nyugodalmát...

– De dolgom volt, fontos dolgaim!

Valahonnan előkotorászott egy gyufát, gyertyát gyújtott, aztán felesége szobájában leült a divánra. Nem szólt egy szót sem, hanem szivarja mellől időnkint csendesen nevetett. Igen jól érezte magát, azonfelül meglátszott rajta, hogy roppant meg van elégedve magával.

– Egészen jó napom volt ma! – mondá a hosszú csend után kenetteljesen. – Jó napom lebonyolítottam az éjjel egy függő dolgomat.

Az asszony nem kérdezte: mit? De György mintha hallotta volna e kérdést, megfelelt rá:

– Nem anyagi dolog, csak egy kis, egy igen kicsiny, de súlyos félreértést oszlattam el. Az ember – fájdalom – az ilyesmit egy jó konyháju hotelben végzi el a legjobban. Persze, jó borok is voltak! Meglátszik a szememen? Mit? De mondjad igazán.

– Nem! – mondá az asszony.

– Hiszem, hogy nem. Birom a bort. Csodálatosan birom a cognacot is. Nem ismerek embert, a ki úgy bírná, mint én. Tizenegykor azok már mind oda voltak. A kis doktor operarészleteket füttyült. (Külön szobában voltunk.) Rigolettóból és Hunyadi Lászlóból. Csodálatos szépen, azt meg kell adni. Hanem hirtelen garázda lett, aztán...

Az operákat füttyülő doktor nevének említésére az asszony

minden erejét összeszedte és figyelni kezdett. Annyi energiája volt, hogy még kérdezni is tudott:

– Összevesztek?

– Össze. És hogy min, hogy min! Képzelve el. Ivás közben egyszerre csak félrehuzott és egy impertinenciát sugott a fülembe.

– Mit?

– Nem lehet megmondani, olyan ocsmányság. Talán legjobb lett volna, ha leütöm, nyomban!

Jó kedve egyszerre elhagyta, dühös lett, csaknem kiabált. Az asszony csitította:

– Csendesen, fölébrednek a gyerekek!

Renner közelebb ment felesége ágyához és visszafojtott hangon, de még elementárisabb dühvel beszélt:

– Olyat mondott, a miért több esztendőre bezárathatom. Tulajdonképpen nem is tudom, miért nem teszem meg, ostobaság, hogy meg nem teszem!

Ujra kiabálni kezdett és nem lehetett mérsékelni többé. A sok ital is kitört rajta a nagy hőségben, arcza fölött is, beszéde fölött is elvesztette uralmát. De hogy mit sugott neki a füttyülő doktor, azt mindig kikerülte, pedig a hogy kerülte, úgy szeretne volna el is mondani. Többször belekezdett a mondókába, meg-meg abbanhagyta. Ajka, talán akarata ellenére, végre kimondotta mégis, legalább extraktumát a sértésnek. De olyan lassan szólott, hogy felesége nem értette meg.

– Nem értettem, hangosabban; jöjjön ide!

Renner György odatámolygott az ágyhoz és felesége feje fölé hajolva, suttogá:

– Azzal gyanusított, hogy Ágneszt én öltem meg! – A nagy csöndben szinte hangos beszédnek hallatszott ez az elfojtott suttogás. És mintha visszhangzott volna is a vékony falak között:

– ... én öltem meg!

Az asszony visszahanyatlott az ágyra, a férfi pedig előbb körülnézve a szobában, folytatá akaratlan beszédét:

– Hogy megmérgeztem! Hogy én mérgeztem meg. Én, a ki imádtam!

Könyekre fakadt; csuklott, sirt. A részegség kitört rajta egészen, elbeszél, összebeszél mindent.

– Ki imádta a megboldogultat? Én! Ki ölte meg? Én! Hogy illik ez össze, micsoda konzekvencia ez? Itélj fölötté te, kívánom, hogy te ítélj: nem a legőrültebb gabszág-e az ilyen gyanusítás? De ha legalább világosan kimondta volna, a mit gondolt! De a félszájával fütyült, a félszájával meg a fülembe susogott ez a komédiás, ez a haspók ember...

Utánozta, hogy hajolt az a füléhez, hogy csücsöritette a száját kétfelé is. Utánozta hangját, ismételte annak szavait:

– Kollega – mondta – aztán fütyült: fűfufűe! Tudja-e mit, kollega ur, a ki meghalt, az meghalt. Becses első felesége az életnek megadta azt, a mi az életé. De becsületszavamra mondom – megint fütyült – fűfufüü! hogyha ön nem kollegám, a professzor ellenére kitartok a véleményem mellett. Én láttam kedves első feleségét az utolsó órában és fogtechnikus legyek, ha

természetes halállal mult ki... fűfűfű!

A színészi előadás közben könnyei fölszáradtak, hirtelen vigság lepte meg, szinte hetyke lett. Czilinderét hátra csapta fején, erősen gesztikulált:

– Hanem ezzel az emberrel végeztem. Ne kérdezd, hogyan? Alaposan. Nem fog többé fütyülni a fülembe azt mondhatom.

– Mit tett vele? – kérdé alig hallhatólag az asszony.

– Az az én titkom! – felelt a férj.

– Bántotta?

– Oh nem, ez nem szokásom. Egészen jó barátságban váltunk el és ha találkozunk még, mi leszünk a legharmonikusabb szeretettel összekötve.

– Nem hívta ki párbajra?

– Miért?

– Maguk így szokták.

– Bolondság, hisz épp úgy megölhet ő engem, mint én őt! Mit érek vele? Ha ő meghal, ha én meghalok!

– Hát olyan nagy dolog az?

Renner bámulva nézett az asszonyra, aki úgy beszélt, mintha álmában szólana. Megütődött a hangon és ez a szó, hogy «halál», olyan józanító hatással volt rá, mintha a fejét hideg vízbe dugta volna.

– A halál – évődött – a halál igen is nagy dolog. Én orvos vagyok és különösen tudom, hogy milyen nagy. Csodálatos, hogy az emberek nem örülnek meg, ha halálukkal foglalkoznak. De alig van valaki, a ki hiszi, hogy ő is meghal. Én például nem

akarok, nem és nem!..

A mámor lassankint elszállott a fejéből és most mégis kiveresedett egészen. Erősen gesztikulált a kezeivel:

– Nem akarok és nem!

– Hátha muszáj?

A férj csodálkozással és rémülettel nézett feleségére. Talán ezzel a kérdésével inzultálni akarta volna.

Majd megfogta a kezét, képébe mosolygott és keményen kérde:

– Talán szeretnéd?

Az asszony elfordult, nem felelt. Renner nem hagyta abba a kérdést, leült az ágy szélére és míg felesége jéghideg kezével játszott, kérde:

– Olvastál az újságban azokról az asszonyokról?

– Kikről?

– A kik megmérgezték a férjeiket. Mi a véleményed az esetről?

– Semmi.

– Én az asszonyok pártján vagyok, ha nem szerették az urukat többé, jól tették... Mert ez a kérdés: szeretem vagy nem szeretem? Ha nem szereti: eltávolítani joga van. Ha nem lehet másképp, akár a legbrutálisabb eszközzel...!

Az orvos nyugodtsága most már teljesen visszatért, csak imitálta a mámoros embert. Szemtelen szárazsággal beszélt, erősen meghangsúlyozott minden szót és ezenközben úgy összeszorította a felesége kezét, a hogy csak tudta. Majd

meg nagy alázatosan az ajkához, homlokához nyomta lágyan, hizelegve. Simogatta, megcsókolta minden ujját külön-külön. Az asszony hagyott magával tenni mindent, mintha karjai, kezei nem az övéi volnának többé. Lelke szinte különvált testétől, avagy e rettenetes hajnalban ő maga oszlott két részre; egy álmos, hideg asszonyra és egy másik hatalmas lényre, a ki gyászának, borzalmának és boszuvágyának kinjai alatt nyög, sikong. De sokáig nem tudta volna már kiállani e rettenetes kettéosztódást. Ugy érezte, hogy megful, elájul, ha még tovább tart e beszélgetés. Szerencsére az ablakok függönye mindjobban fehéredett, a gyerekszobában pedig a legkisebbik leány hangos sirással köszöntötte a hajnalt.

Renner ásitva nézte meg óráját.

– Hajhó, későn van! Aludni is kell... Homlokon csókolta feleségét és elment aludni.

Egy félóra múlva Mari felugrott és egy kissé félrehuzva az ajtó függönyét, belesett férje szobájába.

Renner György le se feküdt még. Állott a szoba közepén, zsebébe mélyesztett kézzel, erősen szivarozva.

Az asszony meglapult az üveges ajtó mellett. Nem lélekzett, nem látott, nem élt többé. Egész mivolta a boszuvágy ösztönévé alakult át. Egy tigris párája szállt át szép, gyengéd testébe. Arany-barna, lágy-fényű madonna-szemei – a szoba e mély sötét részében – foszforeszkáltak a dühtől.

Berugni az ajtót, rárohanni és megfojtani: erre érzett erőt e pillanatban. Ennek a vágya járta át olyan erővel, hogy

elfeledkezett szüleiéről, a gyermekekről, magáról, még elhalt testvéréről is. És ha teste engedelmeskedett volna az emberölés ez elementáris szenvedélyének: a következő pillanatban ott térdelt volna férjének hörgő mellén. De nem tudott mozdulni helyéből, halálos ellenségének fekete alakja a mindjobban fehéredő szobában: hipnotizálta. Rámeredt, nézte, mit tesz. Mint mozdul meg most, mint huz ki zsebéből egy revolvert, mint fogja annak aczélcsővét szájába, most elmosolyodik, eltorzul az arcza, majd megrémülve veszi ki szájából a fegyver csövét.

Az iszonyatos pantomimia igazi színjátékká változik át. A dráma hőse érkezett szenvedélyének forró pontjához: beszélni kezdett. Mari egész világosan hallja a rekedt szavakat, a néma pisztolylyal való párbeszédet:

– Nem akarok és nem! – susogja az ember és gyávaságának paroxizmusában undorral dobja el a pisztolyt. De nem tud rá nem nézni és mint utálatos szörny felé, úgy néz a kedves, csinos, finom csecsebecsére. És az visszanéz rá: pedig szeme nincs; szól hozzá: ajkak nélkül; vitatkozik vele, daczára, hogy öntudata sincs. Avagy nem ő beszél, nem is ő vitatkozik, nem ő néz, hanem valami anyagi hüvelyétől megfosztott szellem, mely lakástalanul bolyong a világ fölött és hol ebben, hol abban a tárgyban vállal magának lakóhelyet. És mindaddig ott marad, a mig egy erős emberi akarat nem exorcizálja!

Renner György hamar végzett vele. Dühösen dobta el szivarját és szólt:

– Még csak ez kéne! Ajhaj, majd – holnap!

Elásította magát, hamarosan levetkőzött és bebújt az ágyba.

Reggel lett; a leeresztett függönyön keresztül beszűrődött nap tejfehér sugarakkal árasztotta el a szobát, az asztalt, az ágyát, az ágyban nyugodt fejét az alvó férfinak. Elért az ajtóhoz is és átjárta a még mindig ott álló asszonyt. A meleg sugarak fázó érzést keltettek benne, megborzongott, fölébredt, félreállt.

Eszébe jutottak a gyerekek. Hamarosan felöltözködött és átment hozzájuk.

Csak a két éves kis fiu aludt még. Péterke, azaz Pityó, a «kitanult», a ki éjszaka nem szeretett aludni, inkább játszott és nem hagyta aludni a cselédeket sem. Édes álma csak napvilággal volt. A miért is közönségesen grófnak nevezték. A legyek mászkáltak rajta, de ezt nem bánta. Igaz, hogy a legyek is mintha lábujjhegyen jártak volna az édes kis betyáros, bársonyos arczon.

Pityó a felső fiókban aludt, alul Bibiczi – igazi nevén Mária – medítált. Különös karakter volt ő nagysága is, szelid, nyájas, jó, nem falánk, nem nagyon játékos, de beteg a színes tárgyakért meg a papirosért. Egy ingben, de a piros czipőjében feküdt, nem lehetett róla az este levetni. Egyik kezével marisgálta a papirost, a másik kezével magához szorította a reggeli ujságot, melyet mindig ő szokott legelőször is elolvasni.

Lilli, a legnagyobb, már felöltözötten reggelizett. Rövidlátó léteire egész kövér képével belebújt a findzsába és a mikor föl nézett, a mikor mindennek vége volt, úgy nézett szét a szobában, mint a ki egy bölcs és nagy dolgot cselekedett éppen. Nem is állt szóba senkivel, csak az ujszülöttel, a legkisebbik

testvérrel, a ki kocsiában feküdt és állandó foglalkozását folytatta: nézte a saját maga piczike ujjait és igen örült és igen boldog volt, látván, hogy ujjai mozogtak.

A szobában csend, két boglyas cseléd bóbiskol a kocsi mellett. A nap sorra járja a szoba minden tárgyát és sorra elfoglal minden zugot. Végre elér az alsó fiókba is és a kis grófot költögeti. Az meg kapja magát, álmában szépen hasra fekszik. Hangos lélekezése olyan édesen veri föl ezt a csendességet, melynek különben is azonnal vége, a mint belép Mari mama.

Pityó fölébredt és sirva követelte a reggelijét, Bibiczi ordított a függöny sárga gombjáért – teljesen összegyűrűvén immár az ujságot. Lilli odabujt hozzá és a szőke fejével el akarta dönteni és kaczagott teljes szívéből, mert a Mari mama tette magát, hogy meging. A csecsemő is ismerősen mosolygott rá, a mint föléje hajolt és megcsókolta a mutató ujját, melyet a cselédek «kis katoná» – nak neveztek. (Ismeretlen okból.)

Az asszony egyszerre meglágyult, egészen átváltozott ebben a levegőben. És egy pillanatig nem jutott most eszébe, hogy ezek egyszersmind annak a gyermekei is, a kit ő szívében halálok halálára ítelt. Mosolygott az édesekre, szeretne volna a keblére ölelni mind.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.